

KOMISJONI MÄÄRUS (EL) 2023/1066,**1. juuni 2023,****Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki teadus- ja arenduskokkulepete suhtes****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse nõukogu 20. detsembri 1971. aasta määrust (EMÜ) nr 2821/71 asutamislepingu artikli 85 lõike 3 kohaldamise kohta kokkuleppe, otsuse ja kooskõlastatud tegevuse liikide suhtes, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 1 lõike 1 punkti b,olles avaldanud käesoleva määruse eelnõu ⁽²⁾,

olles konsulteerinud konkurentsi piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitleva nõuandekomiteega

ning arvestades järgmist:

- (1) Määrus (EMÜ) nr 2821/71 annab komisjonile õiguse kohaldada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõiget 3 määruse andmise teel teatavat liiki kokkulepete, otsuste ja kooskõlastatud tegevuse suhtes, mis kuuluvad aluslepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse ja mille eesmärgiks on a) tooteid, tehnoloogiaid või protsesse käsitlev teadus- ja arendustegevus kuni tööstusliku rakendamise etapini ning b) selle tulemuste kasutamine, sealhulgas intellektuaal- mandiidõigusi käsitlevad sätted.
- (2) Aluslepingu artikli 179 lõikes 2 kutsutakse Euroopa Liitu üles ergutama ettevõtjaid, sealhulgas väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid, nende kõrgetasemelistes teadusuuringutes ja tehnoloogia arendamises ning toetama nende püüdlusi teha üksteisega koostööd. Ettevõtjate koostöö teadus- ja arendustegevuse valdkonnas võib aidata kaasa Euroopa roheline kokkuleppe ⁽³⁾ eesmärkide saavutamisele.
- (3) Komisjoni määruses (EL) nr 1217/2010 ⁽⁴⁾ on määratletud teadus- ja arenduskokkulepete liigid, mida komisjon üldiselt peab aluslepingu artikli 101 lõikes 3 sätestatud tingimustele vastavaks. Nimetatud määrus kaotab kehtivuse 30. juunil 2023. Pidades silmas häid kogemusi nimetatud määruse kohaldamisel ning arvestades määruse läbivaatamise tulemusi, on asjakohane võtta vastu uus grupierandi määrus.
- (4) Käesoleva määruse eesmärk on soodustada teadus- ja arendustegevust ning kaitsta samal ajal tõhusalt konkurentsi. Määruse eesmärk on ka anda ettevõtjatele piisav õiguskindlus. Nende eesmärkide taotlemisel tuleks arvesse võtta vajadust lihtsustada võimalikult suures ulatuses haldusjärelvalvet ja õigusraamistikku.

⁽¹⁾ EÜT L 285, 29.12.1971, lk 46.

⁽²⁾ ELT C 120, 15.3.2022, lk 9.

⁽³⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019)640 final).

⁽⁴⁾ Komisjoni 14. detsembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1217/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki teadus- ja arenduskokkulepete liikide suhtes (ELT L 335, 18.12.2010, lk 36).

- (5) Allpool teatavat turuvõimu taset võib aluslepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamisel üldiselt eeldada, et teadus- ja arenduskokkulepete positiivne mõju kaalub üles nende negatiivse mõju konkrentsile.
- (6) Aluslepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamiseks määrusega ei ole vaja kindlaks määrata neid kokkuleppeid, mis võivad kuuluda aluslepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse. Aluslepingu artikli 101 lõike 1 alla kuuluvate kokkulepete eraldi hindamise käigus tuleb arvesse võtta mitut tegurit, eriti asjaomase turu struktuuri.
- (7) Koostöö ühises või tasustatavas teadus- ja arendustegevuses ning tulemuste rakendamises soodustab üldjuhul tehnika ja majanduse arengut, kui pooled panustavad koostöösse oskusteabe, varade või tegevusega.
- (8) Üldjuhul võib eeldada, et tarbijad saavad teadus- ja arendustegevuse suurenenud mahust ja tulemuslikkusest kasu i) uute või täiustatud toodete, uue või täiustatud tehnoloogia või uute või täiustatud protsesside väljatöötamise või ii) selliste toodete, sellise tehnoloogia või selliste protsesside kiirema kasutuselevõtmise ja/või iii) hindade langemise näol uue või täiustatud tehnoloogia või uute või täiustatud toodete ja protsesside tulemusena.
- (9) Tulemuste ühine rakendamine võib toimuda eri vormis, nagu toodete valmistamine või turustamine või tehnoloogia ja protsesside kasutamine või sellise valmistamise või kasutamise jaoks vajalike intellektuaalomandiõiguste loovutamine või litsentsimine või oskusteabe edastamine, mis aitab oluliselt kaasa tehnilisele või majanduslikule arengule.
- (10) Et põhjendada käesoleva määrusega kehtestatud erandi õigustatust, peaks ühine rakendamine olema seotud toodete (sealhulgas kaubad ja teenused), tehnoloogia või protsessidega, mille puhul teadus- ja arendustegevuse tulemuste kasutamine on otsustava tähtsusega.
- (11) Kõik pooled peavad teadus- ja arenduskokkuleppes nõustuma, et neil kõigil on täielik õigus kasutada ühise teadus- ja arendustegevuse lõpptulemusi, sealhulgas tekkivaid intellektuaalomandi õigusi ja oskusteavet edasiseks teadus- ja arendustegevuseks ning tulemuste rakendamiseks, niipea kui lõpptulemused kättesaadavaks tehakse. Tulemuste kasutamist edasise teadus- ja arendustegevuse eesmärgil ei tohiks üldjuhul piirata. Kui pooled kooskõlas käesoleva määrusega siiski rakendusõigusi piiravad, eriti kui nad tulemuste rakendamisel spetsialiseeruvad, võivad nad tulemuste rakendamise eesmärki samamoodi piirata. Kui teadus- ja arendustegevuses osalevad akadeemilised asutused, uurimisinstituudid või sellised ettevõtjad, kes pakuvad teadus- ja arendustegevust äriteenusena, ilma et nad tavaliselt aktiivselt tulemuste rakendamisega tegeleksid, võivad nad kokku leppida kasutada teadus- ja arendustegevuse tulemusi üksnes edasise teadus- ja arendustegevuse eesmärgil.
- (12) Sõltuvalt suutlikkusest ja äri vajadustest võivad pooled panustada teadus- ja arenduskoostöösse eri määral. Selleks et kajastada ja tasandada erinevusi poolte panuse väärtuses või laadis, võidakse käesoleva määrusega sätestatud erandi alla kuuluvas teadus- ja arenduskokkuleppes ette näha, et üks pool maksab teisele poolele hüvitist tulemuste kasutamise eest edasise teadus- ja arendustegevuse või rakendamise eesmärgil. Hüvitis ei tohiks olla nii suur, et see kasutamist sisuliselt takistaks.
- (13) Kui teadus- ja arenduskokkuleppes ei ole tulemuste ühist rakendamist ette nähtud, tuleb kokkuleppe pooltel samuti kokku leppida, et nad tagavad üksteisele juurdepääsu kogu nende varasemale oskusteabele, kui see on teistele pooltele tulemuste rakendamiseks hädavajalik. Hüvitis (nt võetav litsentsitasu) ei tohiks olla nii suur, et see takistaks teisi pooli realselt oskusteabega tutvumast.

- (14) Käesoleva määruse alusel tehtav erand peaks piirduma teadus- ja arenduskokkulepetega, mis ei anna ettevõtjatele võimalust kõrvaldada konkurentsi kõnealuste toodete, tehnoloogia või protsesside olulises osas. Seepärast on grupierandist vaja välja jätta kokkulepped konkurentide vahel, kelle ühine turuosa teadus- ja arendustegevuse tulemustega täiustatavate, asendatavate või väljavahetatavate toodete või protsesside või täiustatava, asendatava või väljavahetatava tehnoloogia turul ületab kokkuleppe sõlmimise ajal teatava taseme.
- (15) Kui üks pool rahastab mitut teadus- ja arendusprojekti, mida teostavad konkurendid seoses samade toodete, protsesside või tehnoloogiaga, ei saa välistada, et võib tekkida konkurentsivastane turulepääsu piirav mõju, eelkõige juhul, kui see pool saab kolmandate isikute suhtes ainuõiguse tulemusi rakendada. Seetõttu peaks käesoleva määruse kohane erand piirduma tasustatava teadus- ja arendustegevuse kokkulepete puhul selliste kokkulepetega, mille kohaselt kõikide omavahel seotud kokkulepete poolte, st rahastava poole ning teadus- ja arendustegevusega hõlmatud poolte turuosad kokku ei ületa teatavat taset.
- (16) Käesolevas määruses sätestatud erandi suhtes ei tohiks siiski turuosa künnist kohaldada, kui teadus- ja arenduskokkuleppe pooled ei ole konkureerivad ettevõtjad seoses toodete, tehnoloogia või protsessidega, mida saab täiustada või asendada kokkuleppes tulenevate toodete, tehnoloogia või protsessidega. See hõlmab näiteks kokkuleppeid, mis on seotud selliste toodete, sellise tehnoloogia või selliste protsesside arendamisega, mis tekitaksid täiesti uue nõudluse, või teadus- ja arendustegevusega, mis ei ole tihedalt seotud konkreetse toote, tehnoloogia või protsessiga või mis ei ole veel mõeldud konkreetse eesmärgi täitmiseks.
- (17) Juhul kui ületatakse käesolevas määruses sätestatud turuosa künnis või kui ei ole täidetud muud käesolevas määruses sätestatud tingimused, ei saa eeldada, et teadus- ja arenduskokkulepped kas kuuluvad aluslepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse või ei vasta aluslepingu artikli 101 lõike 3 tingimustele. Sellisel juhul tuleb hinnata teadus- ja arenduskokkulepet eraldi vastavalt aluslepingu artiklile 101.
- (18) Et tagada töhusa konkurentsi püsimine ühise või tasustatava teadus- ja arendustegevuse tulemuste ühise rakendamise kestel, tuleks ette näha, et grupierand lakkab kehtimast, kui poolte ühine turuosa teadus- ja arendustegevusest saadavate toodete, tehnoloogia või protsesside turul ületab teatava taseme. Erandit tuleks teatava aja jooksul pärast ühise rakendamise algust poolte turuosast olenemata siiski jätkuvalt kohaldada, et oodata ära nende turuosa stabiliseerumine, eelkõige pärast täiesti uue toote kasutuselevõttu, ning garanteerida asjaomaste investeeringute minimaalne tasuvusperiood.
- (19) Käesoleva määrusega kehtestatud erand ei peaks kohalduma kokkulepetele, mis sisaldavad piiranguid, mis ei ole teadus- ja arenduskokkuleppe positiivse mõju saavutamiseks hädavajalikud. Olenemata poolte turuosast tuleks käesoleva määrusega kehtestatud erandist põhimõtteliselt välja jätta kokkulepped, mis sisaldavad teatavat liiki tugevaid konkurentsipiiranguid, näiteks piiratakse poolte vabadust teha teadus- ja arendustööd kokkuleppes mitteseonduvas valdkonnas, fikseeritakse hinnad kolmandate isikute jaoks, piiratakse tootmis- või müügi mahtu või ühisest või tasustatavast teadus- ja arendustegevusest saadavate toodete, tehnoloogia või protsesside passiivset müüki. Selles kontekstis ei kujuta kasutuspiirangud endast toodangu, müügi, territooriumi ega kliendiringi piiramist.
- (20) Turuosa künnised, erandite mittetegemine teatavate kokkulepete puhul ja käesolevas määruses sätestatud tingimused tagavad üldiselt selle, et kokkulepped, mille suhtes kohaldatakse grupierandit, ei võimalda pooltel kõrvaldada konkurentsi kõnealuste toodete, tehnoloogia või protsesside olulises osas.
- (21) Kokkulepped ettevõtjate vahel, kes ei ole teadus- ja arendustegevuse tulemuste põhjal täiustatavate või asendatavate toodete, tehnoloogia või protsesside konkureerivad pakkujad, ja mis vastavad käesoleva määruse nõuetele, kõrvaldavad töhusa konkurentsi teadus- ja arendustegevuses üksnes erandjuhtudel. Seetõttu on kohane võimaldada selliste kokkulepete puhul olenemata turuosast saada kasu käesoleva määrusega kehtestatud erandist ning lahendada kõik erandjuhud käesoleva määruse kohase erandi tühistamisega. Käesoleva määruse kohane erand

selliste kokkulepete suhtes ei piira selliste teadus- ja arenduskokkulepete konkurentsimoju hindamist, mis ei vasta käesoleva määruse tingimustele, või selliste kokkulepete hindamist, mille puhul käesolevast määruse kohane erand on tühistatud.

- (22) Käesolevas määruses tuleks osutada tüüpilistele olukordadele, mille puhul võib pidada asjakohaseks tühistada käesolevas määruses sätestatud erand vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1/2003 ⁽⁹⁾ artiklile 29.
- (23) Et teadus- ja arenduskokkulepped on oma laadilt tihti pikaajalised, eriti kui koostöö laieneb ka tulemuste rakendamisele, tuleks käesoleva määruse kehtivusajaks määrata 12 aastat,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Mõisted

1. Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - 1) „teadus- ja arenduskokkulepe“ – kokkulepe, mis on sõlmitud kahe või enama poole vahel ja käsitleb tingimusi, mille alusel kõnealused pooled tegelevad ükskõik millise järgnevalt:
 - a) lepingujärgseid tooteid või lepingujärgset tehnoloogiat käsitleva ühise teadus- ja arendustegevusega, mis
 - i) ei hõlma kõnealuse teadus- ja arendustegevuse tulemuste ühist rakendamist või
 - ii) hõlmab kõnealuse teadus- ja arendustegevuse tulemuste ühist rakendamist;
 - b) lepingujärgseid tooteid või lepingujärgset tehnoloogiat käsitleva tasustatava teadus- ja arendustegevusega, mis
 - i) ei hõlma kõnealuse teadus- ja arendustegevuse tulemuste ühist rakendamist või
 - ii) hõlmab kõnealuse teadus- ja arendustegevuse tulemuste ühist rakendamist või
 - c) nende vahel varem sõlmitud punkti a kohase kokkuleppe alusel korraldatud ning lepingujärgseid tooteid või lepingujärgset tehnoloogiat käsitleva teadus- ja arendustegevuse tulemuste ühise rakendamise või
 - d) nende vahel varem sõlmitud punkti b kohase kokkuleppe alusel korraldatud ning lepingujärgseid tooteid või lepingujärgset tehnoloogiat käsitleva teadus- ja arendustegevuse tulemuste ühise rakendamise või
 - 2) „kokkulepe“ – ettevõtjate kokkulepe, ettevõtjate ühenduse otsus või kooskõlastatud tegevus;
 - 3) „teadus- ja arendustegevus“ – tegevus toodete, tehnoloogia või protsessidega seotud oskusteabe omandamiseks ning teoreetilise analüüsi tegemine, süstemaatiline teadustöö või katsetamine, sealhulgas katseline ja näidistootmine, toodete või protsesside tehniline katsetamine, selleks näidistootmise mahtu arvestavate vajalike rajatiste loomine ja tulemuste suhtes intellektuaalomandiõiguste omandamine;
 - 4) „toode“ – kaup või teenus, sealhulgas nii vahetoode või -teenus kui ka lõpptoode või -teenus;
 - 5) „lepingujärgne tehnoloogia“ – tehnoloogia või protsess, mis tuleneb ühisest või tasustatavast teadus- või arendustegevusest;

⁽⁹⁾ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT L 1, 4.1.2003, lk 1).

- 6) „lepingujärgne toode“ – toode, mis tuleneb ühisest või tasustatavast teadus- või arendustegevusest või mis on valmistatud lepingujärgset tehnoloogiat kasutades;
- 7) „tulemuste rakendamine“ – lepingujärgsete toodete valmistamine või turustamine või lepingujärgse tehnoloogia kasutamine või sellise valmistamise, turustamise või kasutamise jaoks vajalike intellektuaalomandiõiguste loovutamine või litsentsimine või oskusteabe edastamine;
- 8) „intellektuaalomandi õigused“ hõlmavad tööstusomandi õigust, näiteks patente ja kaubamärke, aga ka autoriõigust ja sellega kaasnevat õigusi;
- 9) „oskusteave“ – kogemustest ja katsetustest tuleneva praktilise teabe kogum, mis on
 - a) „salajane“, mis tähendab, et see ei ole üldteada ega hõlpsasti kättesaadav;
 - b) „oluline“, mis tähendab, et see on oluline ja hädavajalik lepingujärgsete toodete valmistamiseks või lepingujärgse tehnoloogia rakendamiseks, ja
 - c) „määratletud“, mis tähendab, et oskusteavet on kirjeldatud piisavalt ulatuslikult, et oleks võimalik kontrollida, kas see vastab salajasuse ja olulisuse kriteeriumidele;
- 10) „ühine“ – tegevus, mis toimub teadus- ja arenduskokkuleppe raames ühiselt, kui sellega seotud töö
 - a) teostajaks on ühisrühm, -organisatsioon või -ettevõtja;
 - b) usaldatakse ühiselt kolmandale isikule või
 - c) jaotatakse poolte vahel vastavalt spetsialiseerumisele teadus- ja arendustegevuse või spetsialiseerumisele rakendamise raames;
- 11) „spetsialiseerumine teadus- ja arendustegevuse raames“ – iga pool tegeleb teadus- ja arenduskokkuleppega hõlmatud teadus- ja arendustegevusega ning pooled jagavad teadus- ja arendustööd omavahel kõige otstarbekamal viisil; see ei hõlma tasustatavat teadus- ja arendustegevust;
- 12) „spetsialiseerumine rakendamise raames“ – pooled jaotavad omavahel üksikülesanded, nagu valmistamine või turustamine, või seavad vastastikku tulemuste rakendamise piiranguid, näiteks selliseid, mis on seotud territooriumide, klientide või kasutusvaldkondadega; see hõlmab olukorda, kus vaid üks pool toodab ja turustab lepingujärgseid tooteid või kasutab lepingukohast tehnoloogiat ainulitsentsi alusel, mille teised pooled on talle andnud;
- 13) „tasustatav teadus- ja arendustegevus“ – teadus- ja arendustegevus, millega tegeleb üks pool ja mida rahastab teine pool (edaspidi „rahastav pool“);
- 14) „rahastav pool“ – pool, kes rahastab tasustatavat teadus- ja arendustegevust, ent ise teadus- ja arendustegevusega ei tegele;
- 15) „konkureeriv ettevõtja“ – tegelik või võimalik konkurent:
 - a) „tegelik konkurent“ – ettevõtja, kes pakub toodet, tehnoloogiat või protsessi, mida lepingujärgne toode või protsess võib asjaomasel geograafilisel turul täiustada või asendada;
 - b) „võimalik konkurent“ – ettevõtja, kellel on ka ilma teadus- ja arenduskokkuleppeta realistlikud ja mitte pelgalt teoreetilised võimalused teha kuni kolme aasta jooksul vajalikud lisainvesteeringud või muud vajalikud kulutused, et asuda pakkuma toodet, tehnoloogiat või protsessi, mida lepingujärgne toode või tehnoloogia võib asjaomasel geograafilisel turul täiustada, asendada või välja vahetada;

- 16) „asjaomane tootetur“ – nende toodete asjaomane turg, mida lepingujärgne toode võib täiustada, asendada või välja vahetada;
- 17) „asjaomane tehnoloogiatur“ – sellise tehnoloogia või selliste protsesside asjaomane turg, mida lepingujärgne tehnoloogia võib täiustada, asendada või välja vahetada;
- 18) „aktiivne müük“ – igasugune müük, mis ei ole passiivne müük;
- 19) „passiivne müük“ – müük üksiklientide omaalgatuslike sooviavalduste alusel, sealhulgas kliendile kaupade või teenuste tarnimine või osutamine, algatamata müüki aktiivse tegevusega, mis on suunatud teatavale kliendile, kliendirühmale või territooriumile, sealhulgas riigihangetes osalemise või erasektori pakkumiskutsele vastamise tulemusel toimunud müük.

2. Käesoleva määruse kohaldamisel hõlmavad mõisted „ettevõtja“ ja „pool“ vastavaid nendega seotud ettevõtjaid: „seotud ettevõtjad“ –

- 1) ettevõtjad, kelle ettevõttes on ühel teadus- ja arenduskokkuleppe poolel otse või kaudselt üks või mitu järgmistest õigustest või volitustest:
 - a) õigus kasutada üle poole häälest;
 - b) õigus nimetada ametisse rohkem kui pooled nõukogu, juhatuse või ettevõtjat seadusjärgselt esindava organi liikmed;
 - c) õigus juhtida ettevõtja tegevust;
- 2) ettevõtjad, kellel on teadus- ja arenduskokkuleppe poole suhtes otse või kaudselt üks või mitu punktis 1 loetletud õigust või volitust;
- 3) ettevõtjad, kelle suhtes mõnel punktis 2 osutatud ettevõtjal on otse või kaudselt üks või mitu punktis 1 loetletud õigust või volitust;
- 4) ettevõtjad, kelle suhtes teadus- ja arenduskokkuleppe poolel koos ühe või mitme punktis 1, 2 või 3 osutatud ettevõtjaga või kahel või enamal kõnealustes punktides osutatud ettevõtjal ühiselt on üks või mitu punktis 1 loetletud õigust või volitust;
- 5) ettevõtjad, kelle suhtes on üks või mitu punktis 1 loetletud õigust või volitust ühiselt
 - a) teadus- ja arenduskokkuleppe pooltel või nende vastavatel punktides 1–4 loetletud seotud ettevõtjatel või
 - b) ühel või mitmel teadus- ja arenduskokkuleppe poolel või ühel või mitmel punktides 1–4 loetletud seotud ettevõtjal ja ühel või mitmel kolmandal isikul.

Artikkel 2

Erand

1. Lepingu artikli 101 lõike 3 kohaselt ja kui käesolevast määrusest ei tulene teisiti, ei kohaldata aluslepingu artikli 101 lõiget 1 teadus- ja arenduskokkulepete suhtes.
2. Lõikes 1 sätestatud erandit kohaldatakse sedavõrd, kui võrd teadus- ja arenduskokkulepped sisaldavad aluslepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse kuuluvaid konkurentsipiiranguid.

3. Lõikes 1 sätestatud erand kehtib ka teadus- ja arenduskokkulepete suhtes, mis sisaldavad sätteid intellektuaalomandi õiguste litsentsimise või selliste õiguste loovutamise kohta ühele või enamale poolele või poolte loodavale üksusele, mis hakkab tegelema ühise või tasustatava teadus- ja arendustegevusega või tulemuste ühise rakendamisega, tingimusel et kõnealused sätted on otseselt seotud selliste kokkulepete rakendamisega ja selleks vajalikud ega kujuta endast selliste kokkulepete põhieesmärki.

Artikkel 3

Juurdepääs lõpptulemustele

1. Artiklis 2 sätestatud erandit kohaldatakse üksnes käesoleva artikli lõigetes 2, 3 ja 4 sätestatud tingimuste täitmise korral.
2. Teadus- ja arenduskokkuleppes tuleb sätestada, et igal poolel on edasise teadus- ja arendustegevuse ning rakendamise eesmärgil täielik juurdepääs ühise või tasustatava teadus- ja arendustegevuse lõpptulemustele.
3. Lõikes 2 sätestatud juurdepääs:
 - a) hõlmab kõiki tekkivaid intellektuaalomandi õigusi ja oskusteavet ning
 - b) antakse kohe, kui teadus- ja arendustegevuse lõpptulemused tehakse kättesaadavaks.
4. Teadus- ja arenduskokkuleppes sätestatakse, et pooled maksavad teineteisele hüvitist tulemuste kasutamiseks teadus- või arendustöö või rakendamise eesmärgil; hüvitis ei tohi olla nii suur, et see sellist juurdepääsu sisuliselt takistaks.
5. Teadus- ja arendustegevuses osalevad akadeemilised asutused, teadusinstituudid ja sellised ettevõtjad, kes pakuvad teadus- ja arendustegevust äriteenusena, ilma et nad tavaliselt selle tulemuste rakendamisega aktiivselt tegeleksid, võivad leppida kokku, et nad piirduvad tulemuste kasutamise üksnes edasise teadus- ja arendustegevuse eesmärgil.
6. Kui pooled kooskõlas käesoleva määrusega oma rakendamisõigusi piiravad, eriti juhul, kui nad rakendamise raames spetsialiseeruvad, võib juurdepääsu tulemustele nende rakendamise eesmärgil samamoodi piirata.

Artikkel 4

Juurdepääs olemasolevale oskusteabele

1. Kui teadus- ja arenduskokkulepe ei hõlma tulemuste ühist kasutamist, kohaldatakse artiklis 2 sätestatud erandit käesoleva artikli lõigetes 2 ja 3 sätestatud tingimustel.
2. Kokkuleppes tuleb kindlaks määrata, et igale kokkuleppepoolele tuleb anda juurdepääs teiste poolte olemasolevale oskusteabele, kui selline oskusteave on tulemuste kasutamiseks hädavajalik.
3. Kui kokkuleppega nähakse ette, et pooled maksavad teineteisele hüvitist kogu nende varem olemas olnud oskusteabe kasutamise eest, ei tohi hüvitis olla nii suur, et see kasutamist sisuliselt takistaks.

Artikkel 5

Ühine kasutamine

1. Artiklis 2 sätestatud erandit kohaldatakse tingimusel, et mis tahes ühine kasutamine on seotud üksnes tulemustega, mis vastavad mõlemale järgmisele tingimusele:
 - a) tulemused on hädavajalikud lepingujärgsete toodete tootmiseks või lepingujärgse tehnoloogia rakendamiseks;
 - b) tulemused on kaitstud intellektuaalomandi õigustega või nende puhul on tegemist oskusteabega.

2. Kui üks või mitu poolt vastutavad rakendamise raames spetsialiseerumise käigus lepingujärgsete toodete tootmise eest, kohaldatakse artiklis 2 sätestatud erandit tingimusel, et need pooled on kohustatud täitma teiste poolte lepingujärgsete toodete tarnenõudlust, välja arvatud juhul, kui kehtib üks järgmisest:

- a) teadus- ja arenduskokkulepe näeb ette ka ühise turustamise kas ühisrühma, -organisatsiooni või -ettevõtja või kolmanda isiku poolt või selle ühise volitamise kolmandale isikule;
- b) pooled on kokku leppinud, et turustamisega tegeleb üksnes lepingujärgseid tooteid valmistav pool.

Artikkel 6

Turuosa künnised ja erandi kehtivusaeg

1. Kui kaks või enam poolt on konkureerivad ettevõtjad artikli 1 lõike 1 punkti 15 tähenduses, kohaldatakse artiklis 2 sätestatud erandit teadus- ja arendustegevuse kestuse ajal juhul, kui kokkuleppe sõlmimise ajal

- a) ei ületa artikli 1 lõike 1 punkti 1 alapunktides a ja c osutatud teadus- ja arenduskokkulepete poolte ühine turuosa asjaomastel toote- ja tehnoloogiaturgudel 25 %;
- b) ei ületa artikli 1 lõike 1 punkti 1 alapunktides b ja d osutatud teadus- ja arenduskokkulepete poolte ja kõikide nende poolte turuosa, kellega rahastav pool on sõlminud samade lepingujärgsete toodete või sama lepingujärgse tehnoloogia kohta teadus- ja arenduskokkuleppe, 25 % asjaomase toote ja tehnoloogia turust.

2. Kui pooled ei ole omavahel konkureerivad ettevõtjad artikli 1 lõike 1 punkti 15 tähenduses, kohaldatakse artiklis 2 sätestatud erandit teadus- ja arendustegevuse kestuse jooksul.

3. Nende teadus- ja arenduskokkulepete puhul, mille tulemusi ühiselt rakendatakse, jätkatakse artiklis 2 sätestatud erandi kohaldamist veel seitsme aasta jooksul pärast lepingujärgsete toodete või lepingujärgse tehnoloogia esmakordset siseturule laskmist, kui artikli 1 lõike 1 punkti 1 alapunkti a või b kohase kokkuleppe jõustumise ajal on täidetud käesoleva artikli lõikes 1 või 2 sätestatud tingimused. Selleks et erandi kohaldamist oleks võimalik jätkata artikli 1 lõike 1 punkti 1 alapunktides c ja d osutatud teadus- ja arenduskokkulepete suhtes, peavad käesoleva artikli lõigetes 1 või 2 sätestatud tingimused olema täidetud artikli 1 lõike 1 punkti 1 alapunktides a või b osutatud eelneva kokkuleppe sõlmimise ajal.

4. Pärast käesoleva artikli lõikes 3 osutatud seitsmeaastase perioodi lõppu kohaldatakse artiklis 2 sätestatud erandit seni, kuni:

- a) artikli 1 lõike 1 punkti 1 alapunktides a ja c osutatud teadus- ja arenduskokkulepete puhul ei ületa kokkuleppepoolte ühine turuosa asjaomastel toote- ja tehnoloogiaturgudel 25 %;
- b) artikli 1 lõike 1 punkti 1 alapunktides b ja d osutatud teadus- ja arenduskokkuleppe poolte ja kõikide nende poolte turuosa, kellega rahastav pool on sõlminud samade lepingujärgsete toodete või lepingujärgse tehnoloogia kohta teadus- ja arenduskokkuleppe, ei ületa 25 % asjaomasest turust, kuhu lepingujärgsed tooted ja tehnoloogia kuuluvad.

5. Kui asjaomaste poolte ühine turuosa ei ületa lõikes 3 osutatud seitsmeaastase perioodi lõpus lõikes 4 osutatud asjaomast künnist, kuid tõuseb seejärel sellest künnisest kõrgemale, jätkatakse artiklis 2 sätestatud erandi kohaldamist kahe järjestikuse kalendriaasta jooksul pärast aastat, mil asjaomane turuosa künnis esimest korda ületati.

*Artikkel 7***Turuosa künniste kohaldamine**

1. Artikli 6 lõigetes 1 ja 4 sätestatud turuosa künniste kohaldamisel järgitakse käesoleva artikli lõigetes 2, 3 ja 4 sätestatud eeskirju.
2. Turuosad arvutatakse turul saavutatud müügiväärtuse alusel või kui müügiväärtuse andmed ei ole kättesaadavad, siis müügimahtude põhjal. Kui andmed turul saavutatud müügimahu kohta ei ole kättesaadavad, võib asjaomaste poolte turuosa kindlaksmääramiseks kasutada hinnanguid, mis põhinevad muudel usaldusväärsetel turgu käsitlevatel andmetel, sealhulgas teadus- ja arendustegevusele tehtavatel kulutustel või teadus- ja arendussuutlikkusel.
3. Turuosa arvutatakse eelmist kalendriaastat käsitlevate andmete põhjal. Kui eelmine kalendriaasta ei kajasta poolte turuosa asjaomasel turul või asjaomastel turgudel, arvutatakse turuosa poolte kolme eelneva kalendriaasta keskmise turuosana.
4. Artikli 1 lõike 2 punktis 5 osutatud ettevõtjatele kuuluv turuosa jagatakse võrdselt kõigi ettevõtjate vahel, kellel on üks või mitu artikli 1 lõike 2 punktis 1 loetletud õigust või volitust.

*Artikkel 8***Põhilised piirangud**

Artiklis 2 sätestatud erandit ei kohaldata teadus- ja arenduskokkulepete suhtes, mille eesmärk on otse või kaudselt, üksikult või poolte kontrolli all olevate muude teguritega kombineeritult üks järgmistest piirangutest:

- a) piirata poolte vabadust teha iseseisvalt või koos kolmandate isikutega teadus- ja arendustööd
 - i) teadus- ja arenduskokkuleppega mitteseonduvas valdkonnas või
 - ii) pärast ühise või tasustatava teadus- ja arendustegevuse lõpuleviimist teadus- ja arenduskokkuleppega hõlmatud valdkonnas või sellega seotud valdkonnas;
- b) piirata tootmis- või müügimahtu, välja arvatud:
 - i) tootmissihtide seadmisel, kui tulemuste ühine rakendamine hõlmab lepingujärgsete toodete ühistootmist;
 - ii) müügiplaanide koostamisel, kui tulemuste ühine rakendamine
 - 1) hõlmab lepingujärgsete toodete ühist turustamist või lepingujärgse tehnoloogia ühist litsentsimist ning
 - 2) toimub ühisrühma, -organisatsiooni või -ettevõtte poolt või see usaldatakse ühiselt kolmandale isikule;
 - iii) tegevuse puhul, mis kujutab endast spetsialiseerumist rakendamise raames;
 - iv) poolte vabaduse piiramisel toota, müüa, anda üle või litsentsida lepingujärgsete toodete või lepingujärgse tehnoloogiaga konkureerivaid tooteid, tehnoloogiat või protsesse ajavahemikul, milles pooled on tulemuste ühiseks rakendamiseks kokku leppinud;
- c) fikseerida hindu lepingujärgse toote müümisel või lepingujärgse tehnoloogia litsentsimisel kolmandatele isikutele, välja arvatud hindade fikseerimine vahetute klientide jaoks või litsentsitasude fikseerimine vahetute litsentsisaajate jaoks, kui tulemuste ühine kasutamine
 - i) hõlmab lepingujärgsete toodete ühist turustamist või lepingujärgse tehnoloogia ühist litsentsimist ning
 - ii) toimub ühisrühma, -organisatsiooni või -ettevõtte poolt või see usaldatakse ühiselt kolmandale isikule;

- d) seada piiranguid territooriumide või tarbijaringi suhtes, kellele pooled võivad lepingujärgseid tooteid passiivselt müüa või lepingujärgset tehnoloogiat litsentsida, välja arvatud nõue anda teadus- ja arendustegevuse tulemuste ainulitsents teisele poolele;
- e) seada piiranguid, et lepingujärgseid tooteid või lepingujärgset tehnoloogiat ei müüdaks aktiivselt või müüdaks vaid piiratult sellistel territooriumidel või nendele tarbijatele, mis või kes ei ole rakendamise raames toimunud spetsialiseerumise käigus reserveeritud vaid ühele poolele;
- f) nõuda, et keeldutaks rahuldama tarbijate nõudlust poolte vastavatel territooriumidel või selliste tarbijate nõudlust, kes on jaotatud poolte vahel rakendamise raames toimunud spetsialiseerumise käigus, kui sellised tarbijad turustaksid lepingujärgseid tooteid muudel siseturu piires jäävatel territooriumidel;
- g) raskendada kasutajatel ja edasimüüjatel lepingujärgsete toodete hankimist muudelt edasimüüjalt siseturu piires.

Artikkel 9

Välja jäetud piirangud

1. Artiklis 2 sätestatud erand ei kehti järgmiste teadus- ja arenduskokkulepetes sisalduvate kohustuste suhtes:
 - a) keeld vaidlustada
 - i) pärast teadus- ja arendustegevuse lõpuleviimist intellektuaalomandi õigusi, mis
 - 1) kuuluvad pooltele siseturul ja
 - 2) on teadus- ja arendustegevuse jaoks olulised, või
 - ii) pärast teadus- ja arenduskokkuleppe kehtivusaja lõppu intellektuaalomandi õigusi, mis
 - 1) kuuluvad pooltele siseturul ja
 - 2) kaitsevad teadus- ja arendustegevuse tulemusi;
 - b) keeld anda kolmandatele isikutele litsentse lepingujärgsete toodete valmistamiseks või lepingujärgse tehnoloogia kasutamiseks, välja arvatud juhul, kui ühel või mitmel poolel on lubatud rakendada ühise või tasustatava teadus- ja arendustegevuse tulemusi ja selline rakendamine toimub siseturul kolmandate isikute suhtes.
2. Lõike 1 punkt a ei piira võimalust näha ette teadus- ja arenduskokkuleppe lõpetamine, kui üks pooltest vaidlustab lõike 1 punkti a alapunktides i ja ii osutatud intellektuaalomandi õiguste kehtivuse.
3. Kui teadus- ja arenduskokkuleppe sisaldab mõnda käesoleva artikli lõikes 1 osutatud välja jäetud piirangut, jätkatakse artiklis 2 sätestatud erandi kohaldamist teadus- ja arenduskokkuleppe ülejäänud osa suhtes, tingimusel et välja jäetud piirangud on võimalik ülejäänud osast eraldada ja et muud käesoleva määruse tingimused on täidetud.

Artikkel 10

Erandi tühistamine üksikjuhtudel Euroopa Komisjoni poolt

1. Komisjon võib määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 29 lõike 1 alusel tühistada käesoleva määrusega kehtestatud erandi, kui ta leiab, et mõnel konkreetsel juhul toob teadus- ja arenduskokkuleppe, mille suhtes käesolevas määruses sätestatud erandit kohaldatakse, siiski kaasa aluslepingu artikli 101 lõikega 3 kokkusobimatuid tagajärgi.

2. Komisjon võib käesoleva määruse kohase erandi määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 29 lõike 1 alusel tühistada, kui:
- teadus- ja arenduskokkulepe kitsendab olulisel määral kolmandate isikute võimalust tegeleda teadus- ja arendustegevusega lepingujärgsete toodete või lepingujärgse tehnoloogia valdkonnas (valdkondades);
 - teadus- ja arenduskokkulepe kitsendab olulisel määral kolmandate isikute juurdepääsu asjaomasele lepingujärgsete toodete või lepingujärgse tehnoloogia turule;
 - pooled jätavad ühise või tasustatava teadus- ja arendustegevuse tulemused ilma objektiivse põhjuseta kolmandate isikute suhtes rakendamata;
 - lepingujärgsetel toodetel või lepingujärgsel tehnoloogial puudub siseturul või selle olulises osas tõhus konkurents, või
 - teadus- ja arenduskokkuleppe olemasolu piiraks oluliselt innovatsioonialast konkurentsi konkreetses valdkonnas.

Artikkel 11

Tühistamine üksikjuhtudel liikmesriigi konkurentsiasutuse poolt

Liikmesriigi konkurentsiasutus võib tühistada käesoleva määruse kohase erandi, kui määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 29 lõike 2 tingimused on täidetud.

Artikkel 12

Ülemineku periood

Aluslepingu artikli 101 lõikes 1 sätestatud keeldu ei kohaldata ajavahemikus 1. juulist 2023 kuni 30. juunini 2025 nende kokkulepete suhtes, mis on 30. juunil 2023 juba jõus ja mis ei vasta käesolevas määruses sätestatud erandi tingimustele, kuid vastavad määruses (EL) nr 1217/2010 sätestatud erandi tingimustele.

Artikkel 13

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub 1. juulil 2023.

Seda kohaldatakse kuni 30. juunini 2035.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 1. juuni 2023

Komisjoni nimel

president

Ursula VON DER LEYEN